

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Doornspijk;
Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra,
Zeist; Ds. P. van Zonneveld, 's-Gravenhage-Scheve-
ningen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh. van der
Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10.- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens.

Lukas 5 : 8.

Het was wel een wonderlijke opdracht, die de Heere Jezus aan Petrus gaf, toen Hij tot hem zei: "Steek af naar de diepte en werp uw netten uit om te vangen".

Want vissen, dat kun je alleen als het donker is. Dat doe je, althans als ervaren visser, niet als de zon schijnt. Overdag vist niemand. En we kunnen dan ook goed begrijpen, dat Petrus, als beroepsvisser, verwonderd opmerkt: "Meester, wij hebben de gehele nacht door-gearbeid en niets gevangen". Maar zo voegt hij er aan toe: "Op Uw woord zal ik het net uitwerpen".

Nee, Petrus wil niet ongehoorzaam zijn. Hij heeft ontzag voor zijn Meester. Omdat Jezus het is, Die het zegt, zal hij het net uitwerpen. Maar hij doet het met de gedachte: het zal toch wel niets worden.

Op Uw woord zal ik het net uitwerpen! Ja, dat is geloven. Het net uitwerpen, enkel, omdat Jezus het zegt. Dat doet Petrus. Maar het is met twijfel gemengd. Of liever, met ongelof. Dat blijkt straks wel overduidelijk uit zijn sprakeloze verwondering en oneindige beschaamdheid over de vangst. Want de vangst is buitengewoon groot. Het net scheurt van de menigte van vissen. Twee scheepjes worden er mee gevuld tot zinkens toe.

En, Simon Petrus, wat zegt ge ervan? Wat Simon er van zegt? Och niet veel. Hij heeft niet veel te zeggen. Hij weet niet, waar hij blijven moet. Hij wil wel wegkruipen van beschaamdheid. Hij had helemaal geen vangst verwacht. En nu dit! Ja, dit is van de Heere geschied. En het is een wonder in zijn ogen. En, neervallende aan de voeten van Jezus, roept hij uit: "Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens".

Met andere woorden: Heere, ik ben Uw gemeenschap niet waard. Het kan niet. Gij, zo oneindig goed. En ik zo vreselijk verkeerd. Gij zo almachtig en al-wijs. En ik zo onmachtig en eigen-wijs. Gij zo vlekkeloos rein. En ik zo zwart-zondig. Nee Heere, wij behoren niet bij elkaar. Ik niet bij U en Gij niet bij mij. En daarom: "Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens".

Heerlijke verlegenheid. Verlegenheid, beschaamdheid. Ja, maar toch ook heerlijk. Nee, Petrus had het hier niet slecht. Want hij ligt aan Jezus' voeten. En dat is altijd een goede plaats. Als een gans onwaardige in zichzelf, wegkrimpand van schaamte en verlegenheid, maar dan toch aan Jezus' voeten. Wegsmeltend van verwondering en aanbidding en liefde. Want Jezus is hier alleen groot voor hem. Al wat aan Hem is is gans begeerlijk. Zijn hart ziet Jezus, de ware, de levende Jezus in Zijn grootheid en schoonheid. En dat is zalig.

Jezus zien in Zijn noodzakelijkheid en gepastheid, in Zijn Middelaars-schoonheid en heerlijkheid, dat kunnen wij alleen maar aan Jezus' voeten, als wij, gebroken in onze eigengerechtigheid en eigen wijsheid en hoogmoed, geen plaats om te staan overhielden. Als wij alleen nog maar kunnen buigen, knielen. Daar, in de diepte van zelfveroorde-

ling en verootmoediging, kan het geloof opbloeien, waar wij overgeschakeld worden van het leven uit eigen kennen en kunnen en vroomheid, op het leven uit Hem, uit Wie Hij is, als de algenoegzame Jezus, Die Zijn volk zalig maakt van hunne zonden.

Daar in de diepte, aan Jezus' voeten, daar is ook alleen plaats voor de verwondering, voor de aanbidding, voor de ware blijdschap, voor de dankbaarheid.

Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. Heere, het is veel te groot. Gij zijt veel te groot voor mij, arme, onwaardige al-bederf!

Arm, ja dood is het geloof, dat niets verstaat van deze heerlijke verlegenheid.

Arm, ja dood is het geloof, waar het wonder uit is, en de verwondering.

Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. Heere, wij passen niet bij elkaar.

Ja Simon, toch wel. Juist wel. Voor "zondige mensen" is Hij gekomen. Voor "zondige mensen" kan en wil en zal Hij alles zijn. Simon, kunt gij alleen nog buigen in schaamte over uw verkeerdheid, uw geloof, uw verdorvenheid? Blijf dan maar liggen aan Jezus' voeten. Er is geen betere plaats. Daar wordt de rust geschonken!

Lezer, wie deze plaats door genade leert vinden, die is voor eeuwig gebonden. Naast Petrus aan Jezus' voeten. Daar ben ik niets meer. Daar is Hij alleen alles. Ja gewis ik acht ook alle dingen schade te zijn, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus.

Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens. Nee Heere, blijf toch bij mij, want ik kan U niet missen. Zonder U is mijn leven zin-loos.

Heerlijke verlegenheid. Van mij is niets goeds, alles verkeerd te zeggen. Maar spreek toch geen kwaad van de Heere Jezus.

Hij is enkel goed. Oneindig goed.

Aan Jezus' voeten. Daar, op die plaats, diep in 't stof gebogen, ruist uit de diepte van een verbroken hart, in zalige verlegenheid de Psalm omhoog:

Loof, loof de Heer', mijn ziel, met alle krachten;

Verhef Zijn Naam, zo groot, zo heilig t'achten;

Och, of nu al wat in mij is, Hem, Hem,

Och, of nu al wat in mij is, Hem prees!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

Ook dit keer mogen we weer doorgeven dat 6 nieuwe abonnees konder worden ingeboekt. Verder werd aan giften of overbetalingen f 40.- ontvangen. Hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

N.B. Ik ontvang nog een paar giften voor de ontmoetingsdag, die nog niet verantwoord zijn, n.l. een gift van f 100.- en een gift van f 10.-, waarvoor hartelijk dank, ook namens onze administrateur. B.

Van de Redactie

1. Vergadering van predikanten enz. Het bestuur van Bewaar het Pand belegde weer een vergadering met predikanten en andere

ambtsdragers op maandag 27 augustus j.l. Evangelist Bor hield een inleiding over *Het evangelie in een ontkerstende wereld*. We hopen deze inleiding t.z.t. in ons blad op te nemen.

De volgende vergadering zal D.V. worden gehouden op maandag 4 februari 1991, aanvang 10 uur v.m. te Meerkerk. Ds. W. van Sorge te Nijkerk heeft toegezegd dan een inleiding te zullen houden over het boek van drs. W. van Vlastuin, getiteld *Opwekking*. We hopen dat er dan vele belangstellenden zullen zijn. Natuurlijk alles D.V. De bedoeling is dat er nog een persoonlijke uitnodiging wordt gezonden aan de regelmatige bezoekers.

2. School te Dundas en Hamilton. De collecte van Meerkerk voor de school bracht f 664,95 op. Hartelijk dank.

B.

Vrolijkheid in Gods getuigenissen

1.

(Toespraak Bewaar het Panddag n.a.v. Psalm 119 : 111 "Ik heb Uw getuigenissen genomen tot een eeuwige erve, want zij zijn mijns harten vrolijkheid")

Van dichterbij en verderweg horen we het verwijt: onze prediking zou zo weinig verblijdend zijn. Inhoudelijk zou er in de prediking al weinig gesproken worden over de blijdschap des geloofs. Nog minder zou deze tot die blijdschap stemmen.

Het gaat niet om een denkbeeldig verwijt. Niet lang geleden is er in deze richting openlijk iets gezegd. Op de meest brede vergadering van kerken, die eenheid met ons zoeken, werd opgemerkt, dat de prediking in Bewaar het Pandkringen "triest" maakt. Dat is dus heel wat. Triest betekent: somber, droevig. We zouden ook kunnen zeggen: vreugdeloos. Het is niet de bedoeling breed op de laatste opmerking in te gaan. Enkele vragen kunnen gesteld worden: hoe komt men tot zo'n benadering? Verstaat men wel onze begeerte om onderscheidenlijk te preken? Is het niet naar de Schriften om onderscheid te maken tussen de valse en ware blijdschap? Tussen de ongegronde vreugde en die gegrond is in Christus?

Het positieve willen we benadrukken! Dat gaat ons allen aan. Er is geestelijke blijdschap in het leven van die God vrezen. In de rechte verkondiging heeft die een plaats. De Heilige Geest werkt die onder de prediking naar Gods welbehagen.

Zouden we van de vreugde in God kunnen zwijgen? Gods Woord doet het niet. Op zoveel plaatsen in Oud- en Nieuw Testament wordt ervan gesproken. In de Psalmen niet het minst. We lezen van het gemis van de vreugde in God, van het hijgen ernaar, van de genieting ervan in het hart.

Psalm 119 zingt ook van de blijdschap. Die kan ook niet afwezig zijn in het "abc des geloofs". Door heel de psalm heen gaat het erom. Tot twee maal wordt het woord gebruikt, dat er in bijzondere zin op doelt: vrolijkheid. In vers 14: "ik ben vrolijker in de weg Uwer getuigenissen dan over alle rijkdom". en dan het vers, dat voor ons uitgangspunt is: "ik heb Uw getuigenissen genomen

tot een eeuwige erve, want zij zijn mijns harten vrolijkheid".

Hier is onderwijs in de ware vreugde des harten. Noem het maar "vrolijkheid". In onze Statenvertaling wordt dit woord weergegeven door vreugde én vrolijkheid. Het zegt ook iets van de uiting der blijdschap. We zijn misschien bang voor dit woord. Is er geen "vrolijk" christendom, dat ons benaauwen moet? Het is er, Echter een ongegronde blijdschap is geen oorzaak om dan maar te zwijgen van de ware blijdschap. Het kind van God, dat de vreugde in God door Christus kent, zou dat trouwens niet kunnen.

In het verband.

We behoeven naar de zin van vers 111 niet lang te zoeken. De dichter spreekt van de keus van zijn hart en leven, zoals die door Gods genade is. Gods getuigenissen zijn hem tot een eeuwig erfdeel. Zij zijn voor hem "het beste, het meest bestendige goed" (kanttekening Statenvertaling). Een mens in deze wereld is erg ingenomen met een erfenis. Toch... het blijft een aardse erfenis. Het geld of goed, dat we erdoor krijgen, is tijdelijk. Het kan zelfs zijn, dat iemand wel de erfenis in toezegging heeft, maar die nooit ten deel krijgt door allerlei omstandigheden. Gods getuigenissen zijn echter voor die de Heere in waarheid kennen een éeuwig erfdeel. Zij spreken van het goed, dat alles inhoudt in leven en in sterven.

In dat verband wordt het hier gezegd, dat die getuigenissen zijns harten vrolijkheid zijn. Zij zijn voor hem een oorzaak, een bron van wezenlijke, diepe vreugde. Hij vindt er het leven en de zaligheid in. Zo groot is de waarde van Gods getuigenissen voor de dichter.

Enig in zijn soort.

Dit woord doet ons allerlei facetten van de ware vreugde zien. Het laat allereerst zien het geheel enige karakter van deze vrolijkheid. Het is een boven-alles-uitgaande blijdschap. Een helemaal eigensoortige vreugde. Geen blijdschap in deze wereld na de val is er ook maar bij benadering mee te vergelijken. De mens van deze wereld verstaat die niet. Eigenlijk kijkt die er vreemd tegenaan. Het is de herstelde blijdschap van het eerste paradijs.

God heeft de mens geschapen tot het leven en de blijdschap. Blijdschap was er in het hart van Gods beeldrager. Het was een blijdschap in het kennen van God, in de gemeenschap met God. Het wandelen in het gebod der liefde was een wandelen met innerlijke vreugde. We zijn die vreugde door eigen schuld kwijtgeraakt. We zijn terechtgekomen in een wereld, waarin de zonde werkt en heerst en alle vreugde, die er nog gelaten is, vergaat.

Er is een blijdschap in het doen van de zonde. Wat laat die na? Hier vaak al wroeging en, als er geen verandering in het leven komt, na de dood het eeuwig wee. Er is een natuurlijke blijdschap. Een jongen is blij met zijn meisje. Ouders zijn blij met het kind, dat zij ontvingen. Blij mogen we zijn met de zegeningen, die God in het leven hier beneden op allerlei manier geeft. We moeten het hier zeggen, dat we arm zijn als onze blijdschap niet verder reikt. Soms is er meer een blijdschap in het verlangen dan in het bezit. En zeker is het dat de blijdschap van het natuurlijke leven buiten de vreze des Heeren eenmaal zeker wegvalt.

Ziet deze vrolijkheid is zo geheel enig omdat die uit Góð geschonken wordt en in wezen Góð tot inhoud heeft. Het is de vreugde die het eigenlijke leven is. Het door genade herstelde leven.

Het zijn de getuigenissen Góðs. Uw getuigenissen... daarzingt deze dichter van. God spreekt erin. God openbaart Zich erin. In die getuigenissen ontmoet een arm zondaar in zichzelf de ontfermende God. Dat vervult het hart met ware vrolijkheid door de Heilige Geest. Zo zijn Gods getuigenissen zijns harten vrolijkheid. De hele wereld, alle rijkdom kan zo'n blijdschap niet geven. "Uit al de schat 't grote wereldronde, is nooit die vreugd in mijn gemoed gerezen, die 'k steeds in Uw getuigenissen vond... "Inderdaad: nooit! Zo groot is de diepte van die vreugde in God.

De zekere grond.

Nog een ander facet van de ware blijdschap wordt hier aangewezen. Deze is gegrond in Christus. We kunnen dat zien als rondom dit gedeelte de vraag gesteld zal worden: hoe is het mogelijk, dat Gods getuigenissen zijns harten vrolijkheid zijn?

Getuigenissen... het gaat hier duidelijk om bevelen, de geboden Gods. Voor ons besef staan vrolijkheid en geboden tegenover elkaar. In de regel zijn geboden ons niet tot vreugde. Het is geen oorzaak van blijdschap als we voor een stoplicht moeten wachten. Het verblijdt in de regel niet als we een belastingbrief krijgen, die we naar de wet moeten betalen. En zeker in Góðs geboden zien we van nature geen reden tot blijdschap. Ons volk acht ze geen blijdschap, gaat liever in de wegen van God en Zijn geboden af. In het godsdienstige leven worden ze door velen als een last ervaren in plaats van dat ze een lust zijn. Uiteraard is het waar, dat dit niet aan de geboden ligt, maar aan ons natuurlijk bestaan, maar toch voor de natuurlijke mens liggen blijdschap en de geboden Gods mijlenver uit elkaar.

Maar deze dichter kán het zeggen: zij zijn mijns harten vrolijkheid. Hij weet ervan door Gods genade dat ze tegen hem getuigen. Tegen al de geboden Gods heeft hij telkens opnieuw gezondigd. Maar door een waar geloof kent hij die God, Die in Zijn getuigenissen tot Hem spreekt. Hij kent Hem als de God, Die recht heeft op Zijn eer. Maar ook als die God, Die genade schenkt aan arme zondaren. De God, Die genadebeloften heeft. In het licht van die beloften spreken die getuigenissen niet tegen hem, maar zijn ze vol van Gods gunst en verblijden het hart.

We kunnen het ook op een andere manier zeggen: de grond van zijn blijdschap ligt in Christus. Psalm 119 roept om Hem. De getuigenissen Gods zouden leeg zijn, zelfs tegen de Zijnen getuigen, als die Naam hier niet voor het levend geloof werkelijkheid is. In Hem alleen is de eis van Gods Wet vervuld, in Hem alleen zijn de beloften Gods waar geworden. Om en in Hem is er genade voor schuldigen, vergeving voor die naar recht moeten omkomen. Hij is de "verdienende oorzaak" van de vrolijkheid des harten.

Hoe heeft de ware blijdschap een zekere grond in Christus. We kunnen hier in dit verband denken aan Zondag 33 van de Heidelbergse Catechismus. In die Zondag van de waarachtige bekering tot God wordt ook over de vreugde in God gesproken "Wat is de opstanding des nieuwen mensen? Het is een hartelijke vreugde in God door Christus... "Sprekend is hier altijd de wijze van uitdrukken: een vreugde, die in God is maar dóór Christus. Ursinus tekent daarbij aan in het Schatboek "... wij kunnen ons niet verblijden in God tenzij dat Hij verzoend zij. En Hij wordt niet verzoend dan alleen door Christus".

Zonder Hem is er geen blijdschap mogelijk. Prof. Wisse schreef eens: "De zonde de fontein van alle droefheid en tranen, Christus de fontein van alle vreugde en blijdschap". Hij is tot zo'n fontein geworden door Zijn schuldverzoenende arbeid. Wat heeft het Hem gekost, dat de tranen van een verbroken zondaar gedroogd zouden worden. In Zijn reinigend Middelaarsbloed heeft Hij oorzaak gegeven om in God verblijd te zijn. Hoe noodzakelijk is het in dit verband dat deze grond tot blijdschap 'Christus' recht gepredikt wordt. Er is een prediking, waarin veel over Jezus gesproken wordt, terwijl de schuld verzwegen wordt en de noodzaak van Zijn Borgtocht niet uitkomt. Het brengt een oppervlakkige blijdschap. Men is blij, een kind van Jezus... maar wat betekent het? Het kan anderzijds zijn, dat wél de schuld gepredikt wordt, maar dat Christus verborgen blijft. Eigenlijk is dat een onmogelijkheid voor die God vreest. Die kan niet blijven staan bij de schuld en onmogelijkheid van eigen zijde, maar mag Hem verkondigen, de van God geschonken Middelaar.

Voor het leven der genade is die Christus zo onmisbaar ook tot de blijdschap, de vrolijkheid des hartenn. Er is onderscheid in dat leven. De Heilige Geest schenkt die blijdschap in het hart uit Christus langs de weg des geloofs. Hij maakt in een ontdekkende weg plaats voor Hem en doet uitgaan naar

Hem. In die uitgangen is er de blijdschap des harte. Het wonder, dat er in Hem een mogelijkheid is voor rechteloze zondaren in zichzelf is al zo nameloos groot. De Heilige Geest werkt in dat leven der genade langs rechte wegen maar ook langs verschillende wegen naar de kennis en de troost van deze enige grond. Het gaat hier niet om een kil systeem maar om het leven der genade. Dat houdt geen grond in zichzelf over en leert onder God en Zijn recht buigen maar ontdekt in Christus door Woord en Geest de enige grond. En hoe meer die Christus wordt gekend als Profeet, Priester en Koning, des te meer wordt hij de fontein der vreugde en des te voller de vreugde des harten in God.

D. Slagboom.

Openingswoord van middagsamenkomst, 25 aug. '90 te Kampen.

ds. R. Kok

1.

"Eén ding heb ik van de HEERE begeerd, dat zal ik zoeken: dat ik al de dagen mijns leven mocht wonen in het huis des HEEREN, om de liefelijkheid des HEEREN te aanschouwen, en te onderzoeken in Zijn tempel".

Psalm 27 : 4.

Eén ding... Dat is niet veel. Heeft David verder alles wat zijn hart begeert? Alleen dit ene nog niet? Als hij dat heeft, is dan de zaak compleet? Nee.

De omstandigheden, waarin de dichter zich bevindt, zijn alle behalve rooskleurig... Vele gevaren omringen hem. Er wordt gesproken over bozen, tegenpartijders, die zijn vlees eten, valse getuigen, die tegen hem opstaan... Hij wordt opgejaagd. Waarschijnlijk is David op de vlucht voor Saul.

Je zou verwachten, dat een mens dan heel andere begeerten heeft. Dingen, die toch wel voorrang hebben, naar wij menen.

Wat begeert hij dan? "Zijn lust aan zijne haters zien"? Uit de dreiging verlost worden? Nee. Eén ding! Wat dan? Wonen in het huis des HEEREN, om de liefelijkheid des HEEREN te aanschouwen. Dat is het belangrijkste, ook in deze omstandigheden. Begeerte naar de HEERE.

Zeggen wij het David na? Wij hebben vaak andere en méér dingen op ons verlanglijstje staan... Wat zijn we vaak met veel dingen bezig, kerkelijk en maatschappelijk.

Maar, er zijn toch ook andere dingen, die je begeren mag? De scholen zijn weer begonnen en dan mag je toch als jongen of meisje van de HEERE begeren of Hij je helpen wil, of Hij Zijn zegen wil verbinden aan de studie...? En als je ziek bent mag je toch wel van de HEERE vragen om beterschap?

Zeker! De HEERE zegt Zelf in Zijn Woord: "Laat uw begeerten in alles, door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God" (Fil. 4, 6). En: "Werpt al uw bekommernis op Hem" (1 Petr. 5, 7). Er zijn allerlei goede begeerten.

Het gaat hier echter om radicale concentratie in het zoeken en begeren van David. Al het andere staat onder dit ene gezichtspunt, is er aan ondergeschikt. Dat andere is allemaal van tijdelijke aard, geeft ook het ware geluk, de ware vrede niet.

Zei de Heere Jezus het ook niet tot Martha: "Gij bekommert en verontrust u over vele dingen; maar één ding is nodig!"

Wat een wonder, als ik van die vele dingen wordt teruggebracht naar dat ene: dat ik de Goddelijke dingen ga begeren. Eén ding begeer ik, één ding doe ik... "Eén ding ontbreekt u", zei de Heere Jezus tot die rijke jongeling. Niet veel, zegt u? Maar als dat ene nu alles is?! Nevens u lust mij ook niets op aarde. Dat ene ding kun je niet voor het laatst houden. Zoek éérst het Koninkrijk Gods...

Begeerte om voor en met de HEERE te leven. Met God verzoend zijn. Van nature kent de mens, de begeerten van het vlees, zondige begeerten. Op grove, maar ook op verfijnde manier worden die begeerten gekoesterd, uitgeleefd. Begeerte naar geld, goed, rijkdom, eer.

We zien hier, dat de verlossing uit tijdelijke

nood voor David niet het voornaamste was. Het gaat hem hier niet slechts om van zijn vijanden af te zijn, maar om bij God te zijn. Begeerte naar de HEERE. Hem te ontmoeten, Hem te kennen. Steeds meer.

David zoekt het in de weg door de HEERE bepaald, in Zijn huis. Niet omdat het zo'n mooie tempel was, want die tempel was er nog niet eens. Het was maar een tent. Het gaat niet om de uiterlijke dingen, maar het is om de HEERE Zelf te doen. Om daar te zijn, waar het offer wordt gebracht, waar het bloed der verzoening vloeiende, waar alles sprak van Christus. Ja, waar aan armen, uit genâ, Zijn hulpe ter verlossing getoond werd.

Maar hij is zover weg van wat hem zo ziel-slieft is. Het is niet zo, dat hij wel kán, maar niet wil... Dat komt nogal eens voor. Tal van uitvluchten en excuses worden dan dikwijls aangevoerd, maar ten diepste geldt: aan de kennis van Uw wegen heb ik geen lust. Ons verlangen is op geheel andere dingen gericht.

Je moet er hart voor hebben, een nieuw hart! Dat wil de Heere schenken door Zijn Woord en Geest. Hij wil er om gebeden zijn. Dan komt er hartelijke begeerte naar de HEERE en Zijn dienst. Hier ziet u nu precies het tegenovergestelde van kerkverlating: Kerkverlangen!

Wat zie je er in David? Liefelijkheid! "Om de liefelijkheid des HEEREN te aanschouwen". Is het u daar ook om te doen?

Liefelijkheid? Ik vind de dienst van de HEERE verschrikkelijk, hoor ik iemand denken. Het is zo saai.... Liever zo ver mogelijk van de HEERE vandaan, dan kan ik ruimte geven aan mijn eigen begeerten.

Een ander zegt: Liefelijkheid? God is toch verschrikkelijk in Zijn oordelen, ontzagge-lijk in Zijn gerichten? Het is toch vreselijk om te vallen in de handen van de levende God?! Ja, dat is buiten Christus zo. Maar dat is nu de liefelijkheid des HEEREN, dat Hij nog Zijn heilstem doet horen: Laat u met God verzoenen. Dat Hij nog lust en liefde wil geven voor Zijn dienst.

De liefelijkheid des HEEREN, dat is Gods vriendelijkheid, welwillendheid, goedgunstigheid. Deze bleek uit heel de tabernakeldienst. Daar blonk Zijn Goddelijke eer alom.

Liefelijkheid, het betekent, dat de HEERE Zich openbaart op een wijze, die het hart inneemt, bekoort.

In Gods huis is Zijn liefelijkheid en schone dienst te aanschouwen. De offers spraken van schuld, zonde en dood, straf. Maar ook van verzoening door het bloed, op grond waarvan de HEERE vergeven wilde. En dat in de weg van het - na ernstig overleg - belijden van die boze daden.

Denk eens aan de hoornen van het altaar, waar het bloed der verzoening aan werd gestreken: ze wezen naar de vier windrichtingen, Noord, Oost, Zuid, West. God breidt Zijn handen uit: "Komt allen tot Mij.... al gij einden der aarde".

Het koperen wasvat, wees het niet op de vuilheid van de zonde, maar ook de zo noodzakelijke reiniging, die de HEERE wilde schenken?

De gouden kandelaar, was deze o.a. niet aanduiding van de volheid van Heilige Geest? Altijd brandend. Ontbreekt het u aan wijsheid? Bij de HEERE is de Geest der wijsheid. De Geest, Die overtuigt van zonde, gerechtigheid en oordeel. Maar is dat dan liefelijk, vraagt u? Als de HEERE gaat overtuigen van zonde, geeft dat toch droefheid? Ja, maar dat is een hartelijke droefheid, een droefheid naar God. Wat een wonder wordt het dan, dat de HEERE mijn ogen er voor opende.

De Geest des geloofs, Die het oog richt op het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.

De Geest der genade en der gebeden, de Geest der aanneming tot kinderen, de Geest der uitbranding, enz.

Er is nog veel meer te zien. Daar woont Hij-zelf, daar wordt Zijn heil verkregen en het leven tot in eeuwigheid.

De dichter gaat niet naar de kerk om gezien te worden, om anderen te bekijken, of om een dominee 'te horen'.... Eén ding: de liefelijkheid des HEEREN aanschouwen.

Aanschouwen, dat is niet vluchtig zien, maar op je laten inwerken. Er alle aandacht aan geven. Turen. Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog.... Aanschouwen, de vrije gunst die eeuwig Hem bewoog.... Aanschouwen, dat God zo goed is voor een slecht mens. Dat Hij geen lust heeft in de dood van de zondaar...

Als we dat zien, aanschouwen, wat wordt dan het kruis, dat zo kan drukken in je leven, licht. Wat had Asaf het moeilijk met allerlei dingen...., "totdat ik in Gods heiligdommen inging", zegt hij. Toen werden de omstandigheden anders in Asaf's leven? Nee, Asaf werd anders. Dan worden wij in eigen oog een groot beest. En God zo goed, zo mild.

Vragen

Van tijd tot tijd komen er vragen op mij af. Op zich een goede zaak, want men wil weten. Die vragen komen uit eigen gemeente, maar ook van buitenaf. Ze worden per brief mij voorgelegd, maar ook mondeling. Het laatste zo tijdens kontakt. Ook wanneer een zondag in een andere gemeente wordt doorgebracht. Nu zijn er enkele vragen, waarop ik wil ingaan. De eerste raakt de vakantie. De vraag was: mag men wel met vakantie? Gaat een kind van God met vakantie? Geen onbelangrijke vragen, daar allen vrije dagen hebben. Het begint al bij de kinderen. Hoeveel vrije dagen hebben die niet in een jaar en dat is op zich geen naoorlogsverschijnsel.

De oudsten onder ons hadden al vrije school-dagen. Wat minder dan nu, maar ze waren er. In de dertigerjaren was er de kerst-, paas-, pinkster- en zomervakantie. Nu was er in die tijd voor de werkende staan weinig vrije tijd. Ende winkeliers moesten werken van maandag tot zaterdag. Sommigen zelfs tot zaterdagavond. Zelf weet ik het. Mijn vader had 's zaterdagavonds de zaak open tot tien uur. Zo tegen tien kwamen de laatste klanten. Meestal uit gezinnen waar gebrek was. De resten groente en fruit werden tegen een bepaalde prijs aan hen verkocht, of zo weggegeven. Dat zo weggeven kwam nogal eens voor en dat niet alleen op zaterdagavond.

Veel heb ik het gezien. Hierdoor werd een goed levensvoorbeeld meegegeven. Thuis leert men veel voor het leven. Wanneer de zaak gesloten was moest er opgeruimd worden, want 's maandags was de zaak weer tijdig open en vooral in de zomertijd moest men eerst nog naar de markt voor verse groente. Zo was de gang week in, week uit. En kwam daardoor de zondag in gedrang? Beslist niet! Men ging 's zondags kerkwaarts. Na een drukke werkweek, en sommige weken waren topweken, was het niet uitslapen. De zondag was voor de kerkdienst. Na de oorlog zijn de werktijden veranderd geworden, ook kwamen er vaste sluitingstijden en dagen waarop men gesloten moest zijn. De vijfdaagse werkweek vond ingang. De vrije zaterdag kwam er. Het werd toegejuicht. Of men had kritiek. Nu wordt er niet meer over gesproken. Nu is het een vanzelfsheid voor ieder. Zondagsdagen of andere dagen die voorheen bijvoorbeeld op woensdag werden gehouden, zijn nu geplaatst op de zaterdag. En daar we in de trend van de vrije dagen zijn gekomen, de één meer en de ander minder is bezinning op die dagen gewenst. Bijzonder wanneer we in gezinsverband staan, want we staan en leven niet op een eiland. De kinderen hebben veel vakantie-dagen en men heeft zelfs verplichte vrije dagen. Men is aan bepaalde weken gebonden, want het bedrijf ligt stil. Nu is er in menig gezin een vaste regel gekomen. De vulling van de vrije dagen is een belangrijk gespreksonderwerp in het gezin. Men wil verantwoord bezig zijn. Men bezint zich er op: wat kan en wat mag. Een goede zaak, wanneer men zo bezig is. Ook in belang van de ouder wordende jeugd. Die jeugd steeds bij het gesprek te betrekken is noodzakelijk. Ook hun gedachten moeten besproken worden. Men moet in alles bezig zijn om de eenheid in het gezin te behouden. Nu moet door een ieder in het oog gehouden worden dat niemand om de vrije dagen heen kan. Ze zijn er.

Uiteindelijk waren ze er in het verleden voor bepaalde categorieën ook. Het onderwijzend personeel had een aantal vrije weken. Dit

werd als een vanzelfsheid aanvaard. Ook maakte niet één schoolbestuur kritiek op het feit wanneer de meester of juffrouw een week of langer buiten de plaats was. Met vakantie ging. Nu in de gezinnen de vrije dagen gekomen zijn meen ik niet dat het ongeoorloofd is, in gezinsverband ergens heen te gaan. Wat voor bepaalde categorieën geoorloofd is, mag voor anderen niet uitgesloten worden. Ik noem dit een inconsequentie. Ook moet men geen verschil maken tussen daagjes weg en een week of veertien dagen weg. Weg is weg.

Ook mag er niet gemeten worden met twee maten. Voorbeelden daarvan zijn mij bekend. Ook voorgangers moeten eerlijk zijn ook tenaanzien van zichzelf tegenover gemeenteleden. Een week doorgebracht op een boerderij is ook werkonderbreking. Is men principieel tegen 'weggaan' laat men dan zijn vrije dagen benutten in het bijstaan van zieken, gehandicapten.

Echter wie kinderen heeft, denke wel aan de taak en opdracht. Laat het leven in het gezin niet een last gaan worden voor de kinderen. Laten ze ook niet hun gang kunnen gaan. Of legt geen grondslag tussen de vijf en de tien zodat ze na veertien hun weg zoeken. Veel wordt gevraagd vandaag. Het is mij bekend. Maar veel kan gedaan worden. En de vrije dagen kunnen fijne dagen worden. En dat zullen ze zeker zijn wanneer er twee dingen het gezinsleven beheersen. Goed overleg en gebed. Gebed en gesprek. Gesprek over waar men heen gaat. Waar men verantwoordt heen kan gaan. En wat kan het goed zijn met elkaar. Wat kan de verhouding groeien in de vrije dagen tussen kinderen en ouders en omgekeerd. Die dagen moeten daar ook voor benut worden. Met elkaar te zijn in de vrije natuur, in Gods schepping, wat met elkaar bezoeken, elkaar op wat wijzen en er over spreken, dit alles is geen vruchteloze bezigheid. En kan een kind van God zo bezig zijn? Jazeker! De Schrift hebben we daarin niet tegen, maar mee. Hoe wordt Gods natuur niet veelzijdig getekend.

Hoe worden we niet gewezen op dieren, bloemen, bomen, bossen en bergen. Zeeën en rivieren. En mag mijn oog daar niet op gericht zijn? Mag ik daarvan niet genieten? Was het maar steeds, en dan zo gelijk Calvijn het gezegd heeft: "Lezen in het boek der natuur door de bril der Schriftuur".

De andere vraag ligt op een geheel ander vlak. Echter niet onbelangrijk. Men kan er zelfs betrokken bij raken, vandaar dat ik ook daarop wil ingaan. Het ging nl. over het opnieuw belijdenis doen. Men vond dit een onoverkomelijk bezwaar. Het was nl. zo door omstandigheden wilde men zich aansluiten bij een gemeente, van een ander kerkverband. Men kon zich in de prediking en het gemeentelijk beleid vinden. Maar, nu kwam de grote maar: men moest opnieuw belijdenis doen. Wel niet in het midden van de gemeente maar wel voor de kerkeraad. Daarvoor waren er twee onoverkomelijke bezwaren. Men had belijdenis gedaan en dat bewust. Tevens waren in het belijdenisuur dezelfde vragen gesteld, waarop men voor de kerkeraad bij overkomst het "ja-woord" moest geven. Er werd wel gezegd door de predikant Uw ja-woord voor ons raakt alleen uw leven, dus dat U zult leven naar het Woord, maar terecht werd opgemerkt leer en leven mogen niet gescheiden worden. De leer heeft alles te maken met het leven. Men kon daarom onmogelijk belijdenis doen. Men kon zich kerkelijk niet aansluiten. Nu werd mij gevraagd: wat zou U doen? Niet aansluiten! Was mijn antwoord. Want opnieuw belijdenis doen, betekent dat er toch een streep wordt gehaald door een belangrijke daad in het leven. En dat niet alleen. Er ligt ook in besloten een nief meer kunnen staan achter, wat men beleden heeft inzake eigen kerk. Immers de vraag was: "verklaart en erkent gij, dat gij de leer van onze kerken voor zover gij die geleerd, gehoord en beleden hebt, houdt voor de ware en zaligmakende leer overeenkomende met de Heilige Schrift?" Vanaf de dagen der reformatie is het zo geweest, wie eenmaal belijdenis had gedaan, werd niet genoodzaakt dit opnieuw te doen. In een heel bijzonder geval, ging de kerkeraad er toe over belijdenisvragen te stellen.

Leer en leven of één van beide waren in geding geweest.

Aan deze regel houden we ons als kerk en ik geloof dat dit de juiste verantwoorde gang is naar Schrift en belijdenis. Natuurlijk mag en moet grondig onderzocht worden de reden van aansluiting bij de kerk.

Men mag niet doen aan zieltjeswinnerij. De kerk is geen vereniging, maar een vergadering. Een vergadering des Heeren. Men moet ook weten bij een overgang is het naar het Woord, dat ik die stap doe en kan ik er van verzekerd zijn, dat het Gods wil is. Want het leven in een kerk, is niet zomaar iets.

Ook in de kerk gaat het om de leiding en lering des Heeren. Wat doet de prediking. Welke vrucht mag ik meenemen het leven door naar de eeuwigheid. Immers in de kerk wordt eeuwigheidswerk verricht.

De kerk, die toelaat, moet ook weten wat zij doet. Handelt zij recht. Vandaar dat de kerkelijke overgang maar niet is een bladzijde omslaan. Het is een hoogst ernstige zaak. Onze ziel en zaligheid zijn er bij betrokken. Prediking, pastoraat en kerkelijk leven kunnen veel doen. Ze geven richting aan het denken, aan het leven. Ja de Heere maakt er gebruik van. De arbeid van Zijn knechten blijft niet ongezegend. Wie dit zoekt, wie dat bemerken mag, krijgt ook een band aan de plaats van de prediking. De kerkgang wordt als onmisbaar gezien. Men kan er niet buiten, want het geloof is uit het gehoor. En het gehoor door het gepredikte Woord. Dit nu geeft binding, echte binding, blijvende binding aan Woord en kerk. Aan kerk en Woord. Vandaar dat er nu voor de Troon zijn, die jaren een eigen plaats in de kerk hadden en die plaats was ook voor hen een sprekende plaats. Een plaats bij de Heere behoud. Zalig de mens die kan zeggen: "de Heere weet, waar ik 's Zondags zit. Wat mijn plaats is".

Ds. M.C. Tanis.

Misverstanden

3.

Slecht huiswerk.

Overigens kan het geen kwaad, dat wij ons steeds weer oriënteren op de diepste bronnen van de zaligheid, de verkiezing van God in Christus. In welke grond ligt mijn anker vast? Betekent verkiezing alleen, dat God als de roepende het voortouw neemt of ook dat Hij mij niet alleen roept, maar ook met het geloof begiftigt, zodat we die roeping kunnen verstaan en gehoorzamen? Jammer dat Van Pagee niet ingaat op bijbelse teksten als: Het geloof is een gave Gods, Ef. 2 : 8.

En: U heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden, Ef. 2 : 1.

En: Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit, het is Gods gave, niet uit de werken, opdat niemand roeme. Ef. 2 : 8 en 9.

En dan ook: Gezegend zij de God en Vader van onze Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in de hemel in Christus, gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde.

Dit alles laat Van Pagee maar rusten. Daarom vind ik zijn boekje zo oppervlakkig. De gedachte wordt gewekt dat "voor de grondlegging der wereld" een uitvinding van Calvijn of "orthodoxe" opstellers van de Dordtse leerregels is. We kunnen het niemand kwalijk nemen, dat hij moeite heeft met de gereformeerde verkiezingsleer, maar om, zonder huiswerk gemaakt te hebben, zich in 60 bladzijden van de verkiezing van eeuwigheid af te maken, getuigt mijns inziens van weinig wijsheid. Graag wil ik mij in mij woorden matigen. Salomo zegt, dat men een oude man niet hard zal bestraffen. Maar onze kerken moeten dit boekje niet zo willen accepteren. Wij zullen ons inderdaad heel pastoraal moeten opstellen tegenover degenen, die door de verkiezing van eeuwigheid worden bestreden. Maar echt pastoraal betekent ook bijbels. Het is onverantwoord met een minimum van bijbelonderzoek zo'n maximum aan afkeer van het verkiezings dogma te publiceren.

Dat kan niet: zich in 60 bladzijdjes van zijn eigen ambtelijke belofte afmaken.

Wordt vervolgd.
L.W. van der Meij.

Johannes de Doper

4.

Dan, in de derde plaats, vraagt het Getuigenis binnen in Johannes nog een moment onze aandacht.

Van Johannes meldt de Schrift zonder twijfel dat hij z'n tweede geboorte al ontvangen had, toen z'n eerste geboorte nog plaats-hebben moest. Dit is het ook wat de engel Gabriël aangekondigd had. Immers, als hij aan Zacharias de boodschap gebracht had dat Johannes met de Heilige Geest vervuld zou worden, dan geeft hij dadelijk er de tijd bij op wanneer die weldaad verwacht mocht worden. Dit zou een werkelijkheid zijn, zegt hij, "ook van zijner moeders lijf aan." (Luc. 1 : 15). Als wij vervolgens vragen, wanneer de vrucht van de wedergeboorte bij Johannes zich begon te openbaren, dan neemt de Schrift ons mee naar dat woninkje in Judea's gebergte, op het moment dat daar twee vrouwen elkaar ontmoeten die beiden zich in een gezegende staat bevinden. Als Maria, Jozefs ondertrouwde vrouw, op aanwijzing van dezelfde engel Gabriël, de genoemde woning binnentredt, dan horen wij Elizabeth, vervuld met de Heilige geest, uitroepen: "Vanwaar komt mij dit dat de moeder mijns Heeren tot mij komt? Want zie, als de stem uwer groetenis in mijn oren geschiedde, zo sprong het kindeke van vreugde op in mijn buik." (Luc. 1 : 42, 44). Op een wijze die wij niet begrijpen, maar waar ons de werken Gods te meer aanbiddelijk door worden, valt de ongeboren vrucht een vreugde te beurt die het in beweging brengt tot opspringens toe. Wat kan het ons vandaag de dag veel te zeggen hebben dat God er, met voorbijgaan van wereldwijzen, een ongeborene toe verwaardigt de eerste te zijn die zijn Zaligmaker - eveneens ongeboren - begroet! "Waar is" -zeggen wij het ook hier - "de wijze? Waar de onderzoeker dezer eeuw? Heeft God de wijsheid der wereld niet dwaas gemaakt?" (1 Cor. 1 : 20).

Zo is dus de gekomen Zaligmaker al vóór Zijn geboorte begonnen vreugde te verspreiden, een vreugde waarin Hij - wie kan Gods wijs beleid doorgronden? - een ongeborene het eerst doet delen!

Het Getuigenis binnenin Johannes, zo luidde ons thema.

Als het waar is dat de wedergeboorte zich uit in de vrucht van ootmoed en geringe gedachten te hebben van zichzelf, dan is het niet moeilijk deze vrucht in het leven van Johannes aan te wijzen. Zo oneindig groot is voor Johannes de majesteit van de Zoon van God, dat hij eigen diepe onwaardigheid belijdt met de woorden: "Wien ik niet waardig ben ook Zijn schoenriem te ontbinden." (Matth. 3 : 11; Luc. 3 : 16; Joh. 1 : 27). Zelfs de plaats van de nederigste slaaf keurt de Doper zich niet waardig, waarmee hij erkent de oneindige hoogte van de Heere Jezus. Het is te betwijfelen of de discipelen van Jezus aanvankelijk zulke gedachten hadden van zichzelf als Johannes hier verwoordt.

Ik zou hier de vraag willen stellen: Kan de prediking er vandaag voor een deel oorzaak van zijn dat er hier en daar tamelijk familiair over de Heere Jezus gedacht, gesproken en geschreven wordt, waarbij het besef van Zijn majesteit en oneindige verhevenheid zoek is?

Dan, als het waar is dat de wedergeboorte zich eveneens uit in de vrucht van zelfmishagen vanwege de zonde, dan opnieuw is het niet moeilijk deze vrucht in het leven van Johannes terug te vinden. Als de Heere tot hem komt en begeert van hem gedoopt te worden, dan lezen we: "Doch hij weigerde hem zeer, zeggende: Mij is nodig van U gedoopt te worden, en komt Gij tot mij?" (Matth. 3 : 14). Deze woorden van de Doper geven aan dat voor Johannes' besef Jezus' doop op belijdenis van zonden op dezelfde wijze waarop velen die doop reeds ontvangen hadden, op geen enkele wijze past. Veeleer staat Johannes als een onreine zondaar voor Hém, de Heere! Als er met nadruk staat: "Hij

weigerde Hem zeer", dan zullen we stellig niet aan een 'beleefdheid' van Johannes hebben te denken. Het kón niet, het was niet bestaande. Staande tegenover de Heere Christus gevoelt hij diep dat hijzelf het is die afwassing, reiniging en bevrijding van zondeschuld behoeft.

Hier weer spreekt het Getuigenis binnen in Johannes.

Hoe meer nabij Christus, anders: hoe meer Christus ons nabij komt, hoe meer en hoe groter zondaar wij ons weten.

Een andere vrucht van de wedergeboorte, die wij ook weer aangeduid vinden in de tekening die de Schrift ons van de Doper geeft, is het zichzelf geheel en al over te hebben voor de Naam en de zaak des Heeren. Die gestalte is de gestalte van Johannes waar hij belijdt: "Hij moet wassen, ik moet minder worden." (Joh. 3 : 30). Dit is taal die vreemd is aan de mondbelijder. Deze Getuigenis binnen in hem is vrucht van de vereniging met Christus, gewerkt door de Geest des Heeren. Johannes was met grote gaven bedeed. Veel was er dat hem onderscheidde van de andere mensen. Gods genade blonk zeer rijk in hem. "Deze zal groot zijn voor den Heere" (Luc. 1 : 15), was het woord van Gabriël destijds. En zijn leven, voorzover ons de Schrift daarvan verhaalt, bevestigt het: Johannes was groot voor den Heere. Maar in het genadeleven bestaat de ware grootheid juist in niet anders dan zichzelf klein te weten voor de Heere. Het hoogmoedig, zelfverheffend eigen-ik wordt in de wedergeboorte geknakt. "Hij moet wassen." Hij is de Zon, ik slechts de morgenster, zegt iemand bij deze plaats. En hoe kunnen we de opwas van het nieuwe leven treffender onder woorden brengen dan dat wij het met Johannes zo uitdrukken: "Maar ik moet minder worden"? De godsdienst zonder God waar onze tijd vol van is, verstaat dit niet, kan het ook niet verstaan, maar de Getuigenis binnen in ons - de inwendige Leermeeester die al Gods kinderen gegeven is en die al Gods kinderen leidt, doet het ze ook allen verstaan: Christus kan niet wassen en toenemen in ons dan in de weg van het minder worden in onszelf.

En dan zijn we gekomen bij het laatste. Johannes in de gevangenis: "Zijt Gij degene die komen zou, of verwachten wij een Ander?" (Matth. 11 : 3; Luc. 7 : 19). Evenals Elia na een Karmel beleefd te hebben, troosteloos neergezeten is onder zijn jeneverstruik, zo zit de tweede Elia, die eikenboom, die ontzagwekkende Christusprediker, nu ook onder zijn jeneverboom. Wat een les! Waar zijn de geloofshelden, als ze ook maar een ogenblik aan zichzelf zouden worden overgelaten? Als satan ze op de zeef tracht te nemen? Moeten we de twijfel van Johannes reduceren tot een schijnbare twijfel? Ik meen dat Jezus' antwoord aan Johannes in de gevangenis duidelijk maakt hoezeer de Doper het juiste licht miste en in een toestand vol verwarring verkeerde. Immers, het antwoord van de Heere, tevens het afscheidswoord aan Zijn heraut, hield een stellige waarschuwing in: "Zalig is hij die aan Mij niet geërgerd wordt." (Matth. 11 : 6; Luc. 7 : 23). Rijk is het anderszijds ook weer als we erop letten dat het laatste woord van Jezus aan de aanstaande bloedgetuige een zaligspreking is. De gevangenis van Johannes was niet zozeer zijn cel tussen vier bakstenen muren, maar het waren veelmeer de banden van ongeloof en onkunde waarvan de Heere Jezus hem moest verlossen. En als de discipelen van Johannes dan het antwoord van Jezus hebben overgebracht, dan staat het niet in de bijbel, maar dan mogen wij het er m.i. zeker voor houden dat het weer licht werd in zijn kerker, want waar Christus komt daar is de hemel ook al is het midden in de gevangenis.

"Hij moet wassen, ik minder worden", had hij getuigd. Welnu, die wens gaat nu in vervulling, Johannes. Het volle licht moet nu op de gekomen Zaligmaker vallen, de taak van de Voorloper en Wegbereider is nu ten einde. Gaat de gevangenis van Johannes dan niet meer open? Jawel, die gaat al heel gauw open, met een uitgang rechtstreeks naar boven. Die uitgang naar boven voor Johannes heeft hij niet door zijn ambt en door de trouwe bediening daarvan verworven, ook was daarvoor zijn eigen bloed niet de prijs. "Mij is nodig van U gedoopt te worden". Een

ander Bloed moest er nog vloeien. Golgotha is niet verre meer. En als de verheerlijkte Christus dan niet lang na Johannes uit deze wereld overgaat tot de Vader, dan zou het best kunnen zijn dat Johannes, bij het weerzien van Jezus in glorie, voor de tweede maal geroepen heeft: "Zie het Lam Gods." Maar nu, "staande als geslacht" (Openb. 5 : 6). En waar hij zelf, nog zijnde op aarde, getuigd heeft van zijn blijdschap als vriend van de bruidegom, daar heft hij in de plaats der volmaakten nog veel meer mogen getuigen: "Nu is mijn blijdschap vervuld geworden, want nu mag ik met de Kerk mij, na kortstondig ongeneugt, eindeloos gaan verblijden in de stem des Bruidegoms." (Joh. 3 : 29). Ik heb gezegd.

Ds. G.J. van Rookhuijzen.

Jaarcongres van de Vereniging van Christen-Historici

Dit congres wordt gehouden op D.V. zaterdag 22 september 1990 aanvang 10.00 uur in het Museum Het Catharijneconvent, Nieuwe Gracht 63, Utrecht.

Het programma vermeldt o.a.:

10.45 uur, inleiding door drs Jac. Schaeffer, "De geschiedbeschuwing van Groen van Prinsterer", gevolgd door een korte plenaire bespreking.

11.45 uur, inleiding door prof. dr A.Th. van Deursen, "De uitgave van de correspondentie van Groen van Prinsterer", gevolgd door een korte bespreking.

13.30 uur, huldiging van mevrouw drs J.L. van Essen als erelid van de VCH.

13.45 uur, causerie door dr G. Puchinger, "De bezorgers van de uitgave van Groens' Schrif- telijke nalatenschap".

14.30 uur, huishoudelijke vergadering.

Er is een boekentafel aanwezig en de moge- lijkheid tot bezichtiging van Het Catharijne- convent.

Jeugdappèl L.C.J.

D.V. zal er op zaterdag 20 oktober a.s. weer een jeugdappèl worden gehouden, dat geor- ganiseerd wordt door de Landelijke Com- missie Jeugdcontacten Chr. Gereformeerde Kerken. Deze keer zal het appèl te De Bilt worden gehouden.

Dit is een voorlopige mededeling. Later zul- len er nadere gegevens volgen omtrent plaats van samenkomst, sprekers enz. Jongeren en ouderen zijn er van harte welkom.

Noteert allen deze datum.

B.

Koor en samenzangavond

D.V. 22 september in de Chr. Geref. kerk te Sliedrecht-centrum, aanvang 19.30 uur.

M.m.v. Chr. mannenkoor "Door Eendracht Verbonden" uit Werkendam, o.l.v. Dick van Luttikhuisen. Organist Jaap Boer, en Chr. Geref. zangvereniging "Sursum Corda" uit Sliedrecht, o.l.v. Henk C. de Gelder. Orga- nist Wim van Heteren.

Ds. M.C. Tanis zal een meditatie verzorgen. De collectie is bestemd voor de stichting Ontmoeting.

Van deze avond wordt een muziekcassette gemaakt. Te bestellen: 01840-17900.

Voor de jeugd

Nehemia 103

"En het overige des volks, de priesters, de levieten, de portiers, de zangers, de Nethinim, en al wie zich van de volken der landen had afgescheiden tot Gods wet, hunne vrouwen, hunne zonen en hunne dochteren, al wie wetenschap en verstand had, die hielden zich aan hunne broederen, hunne voortreffelij- ken, en kwamen in de vloek en in de eed, dat zij zouden wandelen in de wet Gods, die gegeven is door de hand van de knecht Gods, Mozes; en dat zij zouden houden en dat zij zouden doen al de geboden des HEEREN, onzes Heeren, en Zijne rechten en Zijne inzettingen".

Neh. 10 : 28, 29.

Beste jongelui!

De geschiedenis die Nehemia ons verhaalt, blijft boeien. Althans zo vergaat het ons en we hopen dat het jullie ook zo vergaat. Het is de moeite waard. Want het is niet zo maar een stukje geschiedenis uit de krant of uit een boek, maar het is Gods getuigenis, dat eeuwig zeker is; en slechten wijsheid leert. "Wilt u even tekenen?"

Veronderstel dat zo'n vraag jullie zou worden voorgelegd, met daarbij een verklaring dat je f 10.000,— schuldig bent. Ik denk dat je jezelf dan eerst wel zult bedenken voor je je handtekening er onder zet. Want zodra je je handtekening hebt geplaatst, ben je verplicht het beschreven bedrag te betalen, hetzij dat je het werkelijk schuldig bent, dan wel of je het niet bent. Je kunt soms, zonder er erg in te hebben, je eigen vonnis wel ondertekenen. Daarom is het altijd geraden om niet te gauw je handtekening te plaatsen. In het natuur- lijke leven dient een ieder daar voorzichtig mee te zijn, en neemt men ook de nodige voorzichtigheid in acht.

We hebben de vorige keer gehoord dat 84 mensen hun handtekening hebben geplaatst onder het stuk dat men geschreven had en waardoor men zich verplichtte om te doen datgene waar de HEERE recht op had. Die hun handtekening zetten, waren allemaal voorgangers van het volk. En het gehele volk stond daar achter. En die waren het er vol- komen mee eens. "En het overige des volks, die de priesters, de levieten, de portiers, de zangers, de Nethinim, en al wie zich van de volken der landen hadden afgescheiden tot Gods wet, hunne vrouwen, hunne zonen en hunne dochteren, al wie wetenschap en ver- stand had, die hielden zich aan hunne broe- deren, hunne voortreffelijken..." Dat wil heel eenvoudig zeggen dat het gehele volk in al zijn verscheidenheid, het eens was met hun voorgangers. Er was dus door die 84 per- sonen getekend in naam van het gehele volk. Het gehele volk zal wel met het opsteken van hun handen hun instemming hebben betuigd. met al hetgeen daar gebeurde. Dat is een indrukwekkend gebeuren geweest. Daar was men in de hemel getuige van. Daar is ook in de hemel blijdschap over geweest. Want er wordt in de hemel blijdschap bedreven over één zondaar die zich bekeert. En als er dan nu zovelen zijn, die zich tot de Heere beke- ren, is de blijdschap in de hemel dienover- eenkomstig geweest. Dat wil zeggen zéér, zéér groot!

Zich bekeren! Ja, dat gebeurde daar. Want "zij kwamen in de vloek en in de eed"....

De belofte die men aflegde voor het aange- zicht van God en voor elkander, was een eed, die men deed. En onder ede riep men de vloek over zich in, wanneer men niet zou wandelen in de wet Gods, die gegeven was door hand van de knecht Gods, Mozes. Onder ede verplichtte men zich dus te wandelen in al de geboden des Heeren. En een eed mag niet verbroken worden. "Gij zult de Heere uwen eed houden".

Jullie weten allemaal wat een meened is. Dat is een valse eed. Dat wordt in wereldse zaken, waar met God en Zijn gebod al weinig of geen rekening gehouden wordt, zwaar gestraft. Een ambtenaar in overheidsdienst wordt onder ede gesteld. Wanneer hij in dienst treedt en de eed, die gevorderd wordt, aflegt, dan heeft hij de verplichting op zich genomen, dat hij getrouw zijn roeping zal volbrengen. Doet hij dat niet, dan wordt het hem zeer zwaar aangerekend.

Denk je dat nu eens geestelijk in. Ten op- zichte van God leven we allemaal onder ede. We zijn, als schepselen van God, van nature allemaal verplicht te doen de geboden van God. En als we belijdenis afleggen, dan ne- men we bewust voor onze rekening om te doen wat God vraagt. De belofte die dan wordt afgelegd voor het aangezicht van God en Zijn gemeente, heeft de kracht van een eed.

Wanneer die niet wordt gehouden, dan moet men op een zeer zware straf rekenen. Want een meened, dat is een valse eed, is zonde tegen het derde gebod. En dat is de zwaarste zonde, die er bestaat. Want dat heeft met de lastering van de naam Gods te maken. En er is geen zonde die God meer vertoont, dan de lastering Zijns Naams, waarom Hij die dan

ook met de dood te bestraffen bevolen heeft. Ik meen dat het zo in de Heid. Kat. staat. En die is gegrond op Gods Woord. Want daar staat duidelijk dat "vervloekt een iegelijk is, die niet blijft in al hetgeen geschreven is, in het boek der wet, om dat te doen".

Z'n belofte jegens God niet houden is dus een zeer, zeer ernstige zaak. Daar had men op dat plein bij de Waterpoort te Jeruzalem een indruk van. Hebben jullie dat ook wel eens? Ik weet dat niet. God weet dat wel. Dat er over deze dingen licht heen gegaan wordt, kan algemeen bekend zijn. Men tilt daar zo zwaar niet aan. Ik geloof dat hier de zwaarste kerken nog wel het meest schuldig staan. Het is echt wel een zaak waar goed over nage- dacht mag worden.

Want al tillen mensen daar niet zo zwaar aan, omdat men weet dat men het eigenlijk toch niet houden kan, houdt er dan rekening mee, dat God er heel zwaar aan tilt. En wie werke- lijk met God te doen krijgt, gaat het gewicht van deze dingen gevoelen. Hij/zij komt er in de praktijk achter, dat men God veel beloofd heeft, dat men dit onder ede gedaan heeft, en dat men er niets van terecht gebracht heeft. Dat men zich daardoor onder de vloek Gods geplaatst heeft. Zichzelf onder ede onder de vloek Gods geplaatst te hebben, dat is wat! Daar kan men niet onder uit komen. Hier houden alle verontschuldigen op. Hier schiet alleen maar schuld over. Dat is geen geldschuld. Dat zijn geen f 10.000,—.

Dat is zondes Schuld. Dat is met geen geld te betalen. Daar moet de prijs van het leven voor opgedracht worden. Men moet dan voor eeuwig verloren gaan. Dat is dan een heilig moeten. Een moeten bij God vandaan. En ook een moeten bij de zondaar vandaan. Hij kan dan niet anders zeggen dan: "Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig".

Hoe kan zulk een mens dan toch nog zalig worden? Dat is dan, bij de mens vandaan, een eeuwig onmogelijke zaak. "Zalig worden is bij mensen onmogelijk".

Wie dat te beleven krijgt, wordt het in zijn verloren gaan, voor eeuwig, met God eens. God kan niet anders en de zondaar wil niet anders. Hij heeft zichzelf onder ede in de vloek gebracht. God heeft het recht lief. De zondaar, die God liefheeft, krijgt ook het recht lief. Daarom gaat hij liever verloren, dan dat hij met schending van het recht Gods, behouden zou worden.

Niet dat verloren gaan zulk een "lieve zaak" is. Integendeel. Het is het vreselijkste wat er is. Niet om het te bespreken, maar om het te beleven. Wie het te beleven krijgt, kan nog maar een ding doen. Dat is God, als zijn Rechter om genade bidden. Dat wordt dan ook gedaan. Wie dat uit diepten van ellende doet, wordt ook verhoord. Beleefd wordt dan:

*God heb ik lief, want die getrouwe
HEER'*

*Hoort mijne stem, mijn smekingen, mijn
klagen*

*Hij neigt Zijn oor, 'k riep toe Hem al
mijn dagen*

*Hij schenkt mij hulp, Hij redt mij keer
op keer.*

*Ik lag gekneld in banden van de dood;
Daar d'angst der hel mij alle troost deed
missen.*

*Ik was benauwd, omringd door droefe-
nissen;*

*Maar riep de HEER' dus aan in al mijn
nood:*

*Och HEER', och, wierd mijn ziel door U
gered!*

Toen hoorde God,....

Dat is dan het grote wonder. God hoort een arme, door schuldbesef getroffen en ver- slagen, doodswaardige zondaar. Hij ontfermt Zich op 't gebed. Niet "om" het gebed, maar "op". Dan gaat God zweren. "Zo waarachtig als ik leef, spreek de HEERE Heere, Ik heb geen lust in de dood van een zondaar, maar daarin dat hij leve".

Eeuwige leve! Hoe kan dat? Omdat God groot is: genadig en rechtvaardig. Hij is beide. Hij kan genadig zijn, omdat Hij ook rechtvaardig is. Doch dat komt omdat er een Middelaar is. Een Middelaar, van God zelf gegeven. De Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus. Die heeft Zichzelf

onder ede gepresenteerd, om de vloek te dragen. En dat is geen meened geweest. Want die geen zonde gekend of gedaan heeft. Die is tot zonde gemaakt, ja, tot een vloek geworden. Opdat vervloekten gezegend zouden kunnen worden. Er is dan geen verdopenis voor degenen die in Christus Jezus zijn. Wat wordt zalig worden dan een zalige zaak. God zweert dan, dat Hij nooit meer toornen of schelden zal. en dat Hij Zijn eed nooit verbreken zal. Men wordt dan zeker zalig, omdat God het wil! dat is zalig zalig worden. Begrijpen jullie dat? Als ik dit wonder vatten wil, staat mijn verstand vol eerbied stil.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Op al jouw wegen

door ds. B. van der Heiden e.a.

Uitgave van de Jeugdbond van de Gereformeerde Gemeenten.

Kort geleden kwam er een boekje onder bovenstaande titel uit. Het telt 128 bladzijden en bevat een twintigtal artikelen, die vroeger in het jeugdblad "Daniël" van de Gereformeerde Gemeenten hebben gestaan en voor deze uitgave enigszins zijn omgewerkt.

Het boekje is vooral bestemd voor jongeren, maar heeft tot ouderen ook nog wel wat te zeggen. Al zou het alleen maar zijn om te zien dat er ook in onze dagen nog veel gedaan wordt voor onze jongeren om hun de rechte weg te wijzen. De artikelen zijn geschreven door verschillende predikanten van de Gereformeerde Gemeenten en anderen die de jeugd een goed hart toedragen. Uiteraard spreekt het ene artikel meer aan dan het andere en heeft de ene lezer meer belangstelling voor een bepaald artikel dan de ander. Deze of gene zou ook kunnen vragen: waarom is er geen artikel opgenomen over dit of dat onderwerp, of: had dit of dat niet wat uitgebreider kunnen worden behandeld? Ik meen dat we het gebodene niet zo moeten benaderen, maar dat we dankbaar mogen zijn voor wat hier geboden wordt. Er komt hier een toon in naar voren die we in andere werkjes voor de jeugd niet of veel te weinig horen. Hier wordt gesproken over de noodzaak van de bekering, van de wedergeboorte, van het ware geloof enz. Ook worden er allerlei onderwerpen behandeld waar jongeren en ouderen in onze dagen mee in aanraking komen.

In een inleidend woord schrijft J.H. Mauritz o.a. het volgende:

"In dit boekje gaat het over de belangrijke vragen van het leven. Over de dingen die op jouw levensweg van blijvende waarde zijn. Dit boekje wil jou bepalen bij de vraag of de Bijbel het voor het zeggen heeft op al jouw wegen. Dan gaat het in de eerste plaats over de verhouding tot de Heere. De persoonlijke vragen van wedergeboorte, bekering en geloof. Maar... op al jouw wegen kom je ook de grote en kleine vragen van het leven tegen. Ik hoop dat je ook daar niet aan voorbij zult gaan. God vraagt van jou om je leven in Zijn dienst te besteden. En wat is het een voorrecht als op je weg door dit leven jouw oog op de Heere gevestigd mag zijn. We gaan van nature altijd eigen gekozen wegen. Vraag daarom naar de Heere en Zijn weg in jouw leven. 'HEERE, leer mij Uw weg' (Ps. 27 : 11a)."

Het boekje kost f 16,50. Het ziet er goed verzorgd uit. Het is niet in de boekhandel te verkrijgen, maar bij de Jeugdbond van de Gereformeerde Gemeenten te Woerden. Postbus 79, 3440 AB Woerden.

B.

Het verlossende Woord door ds. G. Spilt.

Ark boeken - VVHS/BKV.

Dit is een dagboek bij de Bijbel. De schrijver heeft gekozen 'voor aansluitende lezingen als een wandeling langs bloemperken, die de planten blijven voeden uit eigen bodem'. In het Oude Testament wordt de bewogen geschiedenis van Jozef, de woestijnreis van het volk Israël, de omzwervingen van David behandeld, uit de 'dichterlijke boeken' een aantal Psalmen en het boek Prediker en de profetieën van Jesaja. In het Nieuwe Testament gaat het om de evangelieën naar Mat-

theüs en Johannes en enkele brieven van Paulus. Ds. Spelt zegt zelf: "Op deze dagelijkse wandelingen mogen wij het verlossende Woord van God horen en volgen, als op een veelbiedende en veelbelovende tocht met telkens nieuwe vergezichten over de bloemperken heen."

De meditatie is eenvoudig en begrijpelijk geschreven. De schrijver zegt veel goede dingen, maar we missen een bepaalde diepgang. Hoe zien we onze lezers? Onze verhouding tot de Heere is verbroken. Hoe krijgen we de Heere weer tot ons deel? Wat is er nodig om getroost te kunnen leven en zalig te kunnen sterven? Onze Heidelbergse Catechismus spreekt nog altijd van de noodzaak van het kennen van drie stukken tot zaligheid. Dat kan nooit genoeg onder de aandacht worden gebracht. De mens is er zo blind voor en wil in het algemeen niet weten van de noodzakelijkheid van de vernieuwende werking van de Heilige Geest.

We willen ter illustratie een voorbeeld noemen. Op 18 januari heeft de schrijver het over de armen aan wie het evangelie verkondigd wordt. Zie Mattheüs 11 : 1-15. De schrijver zet boven de meditatie: Voor armen het evangelie. Inderdaad. Maar wie zijn die armen, die de Heere Jezus op het oog heeft? De Heere Jezus liet later Johannes aan een gemeente schrijven: Gij zijt rijk... en ge weet niet dat gij zijt arm....

Het boek is keurig uitgegeven, gebonden in tweeërlei uitvoering. In beide uitvoeringen telt het 392 pagina's. De gewone uitgave heeft een formaat van 13,5 x 21 cm. en kost f 24,75. De andere uitgave heeft letterlijk dezelfde tekst en is er speciaal voor slechtzienden in het formaat 21 x 29,7 cm. Daarvan is de prijs f 39,75.

B.

De stem der genade in het klaaghuys door James Smith.

Uitgeverij Romijn & Van der Hoff b.v.
- Gorinchem

Een andere titel is: **Des zondaars medgezel in tijden van ziekte en droefheid.** Op de titelpagina lezen we ook, dat het boek naar de 29e druk uit het engels is vertaald en dat dit de vierde Nederlandse uitgave is. Van de schrijver zelf vermeldt de band op de achterzijde dat hij predikant in Engeland was en welke werken hij geschreven heeft. Het zou fijn zijn geweest wanneer de schrijver op een uitvoeriger wijze was geïntroduceerd. Dat zien we ook wel in andere gevallen. Bekendheid kan een middel zijn tot het scheppen van een sfeer van vertrouwen in een schrijver en in wat hij schrijft.

In het Voorbericht zegt Smith dat hij op dringend verzoek en pas na jaren overgegaan is tot het schrijven van dit werk. "Zowel" — aldus de schrijver — "het gunstige gevolg, waarmee mijn andere werken bekrond zijn als de hoop om nuttig te wezen tot de bekering van zondaren tot God heeft mij hiertoe aangemoedigd. Mogen velen stof hebben om God te danken, dat "De stem der genade in het klaaghuys" in het licht kwam en moge de God van genade, Die het alleen kan doen gedijen, Zijn krachtadige zegen over dit werkje gebieden. Het is bestemd voor de bedroefden; het heeft ten doel overtuiging, berouw, geloof en vrede in God teweeg te brengen. De hoofdstukken zijn kort, opdat zij de zwakken niet vermoeien; eenvoudig, opdat de meest ongeleerde ze versta; en puntig, opdat zij indruk maken op iedere lezer. Dit werkje is geschikt om zowel door de lijdens in hun eenzaamheid gelezen, als door hen die de zieken bezoeken meegenomen te worden om er iets uit voor te lezen. De behandelde onderwerpen zijn van het hoogste gewicht, waarom het boekje, ofschoon in de eerste plaats voor bedroefden geschreven, ook nuttig is voor gezonden en voorspoedigen".

Het boek bevat 46 meditatieën van ongeveer drie bladzijden of wat langer over allerlei teksten. Paulus schreef in een van zijn brieven: wetende de schrik des Heeren bewegen de mensen tot het geloof. Zo schreef ook Smith. Dat blijkt o.a. duidelijk uit wat hij schreef in het laatste artikel. We nemen het slot over:

"Maar lezer, stel eens dat u niet zalig zou worden, dat u voor eeuwig verloren ging, dat

u in de hel uw ogen open zou doen, smart lijdende in de vlammen! Op wie zult u de schuld werpen? Zult u kunnen zeggen dat uw zaligheid een onmogelijkheid was? Een onmogelijkheid? En is er dan geen krachtadigheid in het bloed van Christus? Zijn de uitnodigingen van het Evangelie niet vrij en algemeen? Bent u niet verzekerd geworden, dat u welkom, hartelijk welkom zou zijn voor de troon der genade? God zal zeggen: "Het heeft u bedorven". De Heiland zal zeggen: "Gij wilde tot Mij niet komen, opdat gij het leven mocht hebben". De leraars zullen zeggen: U wilde niet luisteren en keurde uzelf de zaligheid onwaardig. De engelen zullen zeggen: Wij waren getuigen van uw zorgeloosheid en uw voorliefde tot de tijdelijke dingen. De duivelen zullen zeggen: U geloofde ons liever dan God; u volgde ons in plaats van de Zaligmaker. Allen, allen zullen zeggen: Uw verdopenis is rechtvaardig. "Keer weder en bekeer u, zo zal de ongerechtigheid u niet tot een aanstoot worden", want Christus is bekwaam en gewillig. Indien u niet zalig wordt, zal uw verderf uw eigen schuld zijn, en eeuwig zult u er uzelf van beschuldigen".

Het boek telt 193 bladzijden en kost gebonden f 24,90.

B.

VEILIG VERMAGEREN!

Onze VERMAGERINGSKRUIDEN zijn vetverminderend, licht laxerend en iets vochtafdrijvend. De pondjes vliegen er niet af; het gaat geleidelijk, maar wel zeker en verantwoord!

Maandkuur kruiden f. 15,-, tabletten f. 22,50

DROGISTERIJ SIKKING

Barvoetestraat 5 - 2011 WL Haarlem
Telefoon 023 - 312882, b.g.g. 023 - 324606

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe sta-caravans op zeer mooi en rustig plekje op boerderij dichtbij het strand, tel. 01187-1441.

TEXEL bungalows, sta-caravans, volledig pension: 02220-18391 voor folder of inlichtingen

vakantiecentrum
De Verrassing

STEUN GLIAGG DE POORT

voor gespecialiseerde psychosociale hulp aan jeugdigen en volwassenen.

een verantwoord alternatief voor de RIAGG's met vestigingen in Amersfoort, Goes, Schiedam en Zwolle. De sterke toename van het aantal hulpvragen veroorzaakt onverantwoord lange wachtlijsten en zelfs patiëntenstop. En dat terwijl de hulp zo dringend noodzakelijk is!

Wat is verantwoorde hulpverlening U waard?

Maak uw gift over op giro 3971975

Inv. GLIAGG DE POORT - SCHIEDAM - TEL. 010-4261081

STEUN DE GBS

GBS is de afkorting van Gereformeerde Bijbelstichting. Wat het doel van deze Stichting is? ■ het behoud en bevorderen van het gebruik van de Bijbel in de aan ons volk toe-betrouwde Statenvertaling. ■ waarschuwen tegen de Schriftkritiek en de stroom van moderne bijbelvertalingen. ■ het verspreiden van betrouwbare vertalingen over de gehele wereld in samenwerking met de Trinitarian Bible Society (TBS) in Engeland. U kunt ons werk steunen door een gift over te maken op: gironr. 1.355.824, penningm. GBS, Leerdam. U kunt zich ook aanmelden als donateur. U ontvangt dan vier keer per jaar ons blad Standvastig, waardoor u regelmatig wordt geïnformeerd over alles wat met het vertalen van de Bijbel te maken heeft. Opgave van volledige naam met adres en postcode in enveloppe (zonder postzegel) sturen aan:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 18 3300 WB DORDRECHT